

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Concl. XI. Innocens sine licentia adulteri potest Religionem profiteri & suscipere Ordines sacros. Quo facto, idem potest adulter, non antè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

CONCLUSIO XI.

Innocens sine licentia adulteri potest Religionem profiteri, & suscipere Ordines Sacros. Quo facto, idem potest adulter, non ante.

368.
Probatur 1.
pars Con-
clus. ex c.
15. de Conv.
conjug.

Licere conjugii innocenti, post obtentam legitimam divortij sententiam, ad Religionem transire, in eaque profiteri, etiam invito & repugnante altero conjugio, adulterij reo, nemo ambigit. Estque aperte decisum in jure, cap. 15. de Convent. conjug. quod est Innoc. III. & sic sonat: Constitutus in presentia nostra H. sua nobis confessione monstravit, quod in Acolyhatu Ordine constitutus, quamdam puellam R. nomine, in facie Ecclesia duxit uxorem, quam cum carnaliter cognovisset, orta discordia inter eum, & amicos puella, ipsa fuit cuidam alij V. nomine copulata: & tu memoratum H. usque ad gradum Sacerdotij ordinasti. Cum autem eum sua conscientia remorderet, habitum Ordinis Cisterciensis assumpsit. Et infra: Ideoq; mandamus, quatenus si res ita se habet, predictam mulierem, ut a dicto V. recedat, cui per adulterium est conjuncta, nec predictum Monachum impetat, quominus regulare votum valeat adimplere, per censuram Ecclesiasticam cogere non omittas.

Ubi Gloss. in exposit. casus: Nota, inquit, quod si uxor alicujus publice adulteratur, vir licite potest postmodum promoveri ad Ordines, & intrare Religionem.

369.
Idem decernitur
cap. 16. eod.

Idem decernitur quoad Professionem cap. Veniens, eod. ibi: Illa vero, in saeculo remanens, inhonestos amatores admittit. Quocirca mandamus, quatenus si est ita, predictum L. in Monasterio, quod intravit, perseverare libere permittatis: licet enim in hoc videatur non modicum deliquisse &c. ex quo tamen eadem caput viri altari sponte supposuit, & postmodum non continuit, super revocatione ipsius non est aliquatenus audienda: cum ipsius intentio exceptione posit commissa fornicationis elidit.

Et cap. 21.
27. q. 2.

Accedat cap. 21. 27. q. 2. Agathosa latrrix praesentium &c. Si vero nihil horum est, nec quondam fornicationis crimen (propter quod viro licet dimittere uxorem) predictam mulierem commississe cognoveris; ne illius conversio uxori, relicta in saeculo, fieri possit perditionis occasio, volumus, ut maritum suum illi, etiamsi jam tonsuratus est, reddere debeas ei, excusatione cessante.

Ubi Gloss. sic exponit casum: Maritus Agathosa Monasterium intraverat, uxor ejus eum repetebat, sed ei non reddebatur; quare conquesta est Gregorio. Scribit ergo Greg. Hadriano Notario, ut cognoscat de hac causa: & si invenerit, quod voluntate illius intraverit Monasterium, vel quod ipsa Monasterium ingredi promiserit, vel quod ipsa fornicata fuerit, permittat illum in Monasterio remanere, & a petitione uxoris absolvat.

370.
Probatur ex
ratione.
Aversa.

Sed quae hujus rei ratio? In promptu est: Quia (inquit Aversa sup. sect. 8. §. 1.) conjux innocens per divortium solvitur penitus ab om-

ni obligatione, & eximitur ab omni jure alterius adulteri, nec potest ab eo cogi ad consortium conjugale: igitur potest libere de seipso disponere, & Religioni se tradere. Potest, inquam, innocens Religionem ingredi, absque eo, quod alter debeat similiter ad Religionem transire, aut in saeculo votum castitatis emittere. Hoc enim ex dispositione juris requiritur, quando unus conjux de licentia alterius ingreditur: non vero quando virtute divortij ex justa adulterij causa, quo casu nequaquam praescripta est talis conditio. Sic ille. Et ante ipsum Sanchez lib. 10. Sanchez. disp. 11. n. 2.

Quae autem Professionis, eadem est ratio simplicis voti castitatis. Quia adulter amittit jus exigendi debitum, quod solum obstaculo erat. Loquor de voto absoluto obligante ad non petendum nec reddendum. Alioqui voto limitato solum ad non petendum, potest quicumque conjux absque injuria Matrimonij libere se obligare: quia petere est in ejus arbitrio, sed reddere est sub debito, & jus alterius conjugis solam redditionem exigit.

Nunquid & eadem ratio susceptionis Ordinis sacri? Affirmant DD. communiter: Quia (inquit Sanchez sup. n. 16.) jus conjugale aequè obstat ingressui Religionis, ac susceptioni Ordinum. Cum ergo adultera omni jure conjugali destituatur, aequè licebit viro, ipsa invitâ, transire ad Ordines, ac ad Religionem. Unde Gloss. d. cap. Constitutus, verb. Ad gradum Sacerdotij, ait: Quod bene fieri potuit, cum illa uxor sua publice fuit adulterata; unde amisit jus, quod habebat in eum, inf. de Divort. significasti. Quare etiam Episcopus, qui innocentem ordinaverat, ibi non reprehenditur à Pontifice.

Contra, inquis; ipsum virum, qui ordinatus fuerat, sua conscientia remordebat; & idèd suscepit habitum monachalem, ut patet ex textu sup. relato.

Respondet Aversa de Ord. q. 4. sect. 10. §. Diluatur. Itaque: Non ex recta scientia, sed ex simplicitate ille vir, post uxoris adulterium ordinatus, de hoc scrupulos admittebat; nisi fortè, aut ipse etiam deliquerat, aut, non servato juris tenore, ab uxore secesserat. Quinimò etiam de Professione postea facta videtur non exuisse scrupulos; & idèd Sedem Apostolicam consuluisse.

Cæterum hæc sententia mihi (inquit Gutierrez Can. qq. lib. 1. c. 25. §. 15.) numquam placuit, neque placere potuit. Itaque hujusmodi uxorato, adulterium passo, numquam sacrum Ordinem conferrem, nec conferendi licentiam aut facultatem concederem, si mei muneris id esset; nec etiam jam ab alio ordinato beneficium Ecclesiasticum conferrem, aut eidem providerem, alijs benè meritis stantibus, sequentibus fundamentis.

Primò; propter scandalum, aut saltem maximum exemplum vitandum in nostra Ecclesia Latina; in qua uxorati, viventibus uxoribus, minime sine licentia earum possunt Ordine sacro Clericali insigniri.

Secundò; quoniam facillimè contingere poterit,

371.
Eadem est
ratio sim-
plicis voti
castitatis.

An etiam
susceptionis
Ordinis sa-
cri.
Sanchez.

372.
Objectione.

373.
Gutierrez
putat, non
licere sus-
ceptionem
Ordinis.

Primum
fundamen-
tum.

374.
Secundum.

terit, imò frequenter contingit, ut eidem adulteræ uxori maritus pepercerit; injuriamque condonaverit tacite vel expressè, hoc ignorante Episcopo.

Tertium. Tertio; quoniam etsi maritus, cum ordinatur, uxori adulteræ non pepercerit; poterit tamen postea, stimulo carnis faciliter inductus, eidem conjug. carnaliter commisceri.

Quartum. Quarto & ultimò; quia nullo speciali jure caverur, ut maritus propter adulterium uxoris ordinari possit; quamvis Religionem intrare, ac profiteri valeat; quò fit, ut minimè hoc casu hic ad sacros Ordines promoveri licitè possit, remanendo in sæculo; cum hoc non sit jure cautum, & solùm id liceat in casibus à jure expressis;

Extrav. An. iquæ de Voto. ut expressè probatur ex Extravag. *Antique de Voto*, ibi: *Auctoritate Apostolicâ districtius inhibentes, ne quisquam durante Matrimonio, nondum etiam consummato, aliquem de sacris Ordinibus presumat suscipere, nisi prout sacris Canonibus noverit convenire.* Sed jure Canonico uxoratus non potest promoveri ad sacros Ordines, nisi absolutus ab uxore, continentiam profitente, ut in cap. *Uxoratus*, de *Convers. conjug.*

Et licet ob adulterium uxoris liceat marito Religionem ingredi, ac ibidem profiteri, ut est prædictum; non tamen eo casu expressum est à jure, ut ad sacros Ordines promoveri possit invitâ uxore: esset namque maximum inconveniens, ipsos ambos in sæculo remanere, marito sacris insignito contra voluntatem uxoris, ipsâque continentiam minimè profitente; quod sic non contingit, ipso Religionem ingresso, vel uxore continentiam profitente. Ita præfatus Auctor.

Resp. Sanchez ad 4. fundamentum. Sed propter hæc fundamenta non arbitror recedendum à communi sententia. Ad ultimum respondet Sanchez sup. n. 17. Quamvis non sit textus, id disponens circa sacros Ordines; satis esse, id dispositum extare circa transitum ad Religionem: utrumque enim æqualiter impeditur propter jus conjugale: & ubi transitus ad Religionem permittitur, censetur concessus transitus ad Ordines. Sic ille.

376. Oppugnatur Sanchez. Verùm, reponit quispiam; hoc est, quod quaeritur; & nemo negare potest, convenientius esse, ut ingrediatur Religionem, quam ut remaneat in sæculo, sacris Ordinibus insignitus. Et fortè propterea jus ita disposuit in uno casu, & non in alio. Atque ipse Sanchez in solutione ad tertium fatetur, periculum, quod in eo allegatur, subesse: sed, inquit, cum possit Dei gratiâ tentationibus resisti, licitus est transitus ad Ordines. Et quamvis etiam in Religioso possit esse periculum; non tamen adeò frequens ac obvium. Ergò potuit Ecclesia unum velle concedere, & non aliud.

Defenditur. Potuit omninò. Sed hæc differentia tam parva est, ut non debeat credi fecisse, quod potuit facere. Expressit ergò transitum ad Religionem; quia hic casus ei propositus fuit, relinquens judicium Doctoribus de transitu ad sacros Ordines, in quo ferè æqualis erat ratio; imò, ut sic dicam, æqualis, scilicet libertas à jugo conjugali, quæ

sicut postulat libertatem, invitâ conjug. transferendi ad Religionem, quidni similiter suscipiendi Ordines sacros?

Sanè non est major ratio, quare homines scandalizarentur in susceptione Ordinis sacri, quam in Professione. Siquidem in Ecclesia Latina, Matrimonio illæso, nequit transitus uxoris aut viri ad Religionem sine licentia compartis, æquè ac transitus ad sacros Ordines. Cur ergò læso Matrimonio potius scandalizarentur in uno quam in alio. Neque pejoris exempli est, transire ad sacros Ordines, quam ad Religionem.

Et sicut Episcopus non potest ordinare eum, qui injuriam condonavit; sic neque Superior Religionis eum admittit ad Professionem: atque adeò sicut Ordinarius (ut vult Gutierrez sup.) debet in dubio, securiorem partem eligendo, eum non ordinare; præcipuè cum sint alij non uxorati, qui possint & velint ordinari, ut divinis vacent & operam dent: sic itidem Prælati Religionis deberet in dubio, securiorem partem eligendo, eum non recipere ad Professionem, præcipuè cum sint alij non uxorati, qui possint & velint profiteri. Et sic patet responsio ad tria priora fundamenta Gutierrez.

Quæ utique tantùm videntur probare, Episcopum debere esse difficilem in hujusmodi conjugato ordinando, propter inconvenientia, quæ hic & nunc ex tali Ordinatione possent provenire. Et idem ego dico de Prælati Religionis, videlicet non debere esse facilem in receptione hujusmodi conjugati ad Professionem, invitâ conjug. sed oppidò rem ipsam examinare, ne postea Religio patiatur inde gravamen, & alia incommoda oriantur.

Si ulterius objicias: uxor cujuslibet viri, in Sacris constituti, tenetur post viri mortem ab alijs uuptijs abstinere; quod ligamen non debet subire mulier absque proprio consensu.

Respondet Sanchez sup. cum Abbate d. cap. *Solutio Constitutus*, n. 5. tunc uxorem teneri ab alijs nuptijs abstinere post viri ad sacros Ordines promoti obitum, quando ejus obtentâ licentiâ initiatus est. Tunc enim censetur ipsa voto castitatis se adstringere: secus quando ipsa adulterante. Et sic intelligitur cap. *Conjugatus*, de *Convers. conjug.* *Nullus conjugatorum est ad sacros Ordines promovendus, nisi ab uxore continentiam proficiente fuerit absolutus.* De quo infra latius.

Impresentiarum restat difficultas: an quæ jam dicta sunt de transitu ad Religionem, & sacros Ordines post legitimam divortij sententiam, ante eam quoque veritatem obtineant. Hic est diversitas sententiarum, orta ex varietate opinionum circa quæstionem superius disputatam; nempe, quando integrum sit conjug. innocenti propriâ auctoritate divortium celebrare quoad habitationem, ita ut nec in foro externo sit restituendus. Nam uniformiter loquuntur DD. in utraque quæstione.

Et ideo dicendum est (inquit Sanchez sup. n. 10.) cum Sylvestro verb. *Divortium*, q. 13. dicto 2. n. 16. tunc licere innocenti ad Religionem transire, adultero invito, ita ut non possit

377.
Resp. ad 1. fundamentum.

Item ad 2.
3.

378.
Ep. sic jus debet esse officis in suis Ordinatione.

Objectio.

Solutio Sanchez. Abbas.

Cap. 5. de Conv. conjug.

379.
An jam dicta licentiam ante sententiam divortij.

380.
Tunc licentiam quando ante sententiam propriâ auct.

*Adiutate li-
cet diuerti
Sanchez.
Syluester.*

repeti ab adultero, nec ei sit restituendus; quando vel præcessit sententia divortij, vel eâ non expectatâ, adulterium ita notorium est, ut possit innocens propriâ auctoritate deserere consortium & habitationem adulteri, absque metu restitutionis. Quando autem hoc contingat, latè disputauimus Concluf. 3.

*In foro con-
scientia satis
est occultum
adulterium.
Sanchez.*

Quàmvis autem (inquit Sanchez sup. n. 11.) ut impediatur restitutio in foro externo conjugis innocentis professi, aut ad Ordines sacros promoti, desideretur vel sententia divortij, vel adulterium conjugis manentis in sæculo ita notorium esse, ut possit propriâ auctoritate dimitti: at ut in foro conscientia is transitus liceat ad Professionem, Ordinesve, aut ad votum simplex omnimodæ castitatis; & valida omninò sint Professio, & votum; satis est occultum conjugis derelicti adulterium. Quia id satis est, ut in foro conscientia, secluso scandalo, liceat propriâ auctoritate divortium celebrare. Atque ita cessat jus conjugale, & subinde injuria conjugis derelicti, quæ obstant mutationi status conjugum. Sic docet Navar. lib. 3. Consil. tit. de Conuers. conjug. in 1. edit. consil. 5. fin. in 2. consil. 14. fine.

Navar.

*381.
Ina prof. fias
aut iustitia
suis; si v. p. i.
tatur, nec
patere nec
reddere po-
test debemus*

Undè fit, ut si conjux innocens jam professus, aut sacro Ordine initiatus, aut simplici castitatis voto astrictus, Judice cogente, restituatur conjugi derelicto; eò quòd adulterium sit occultum, aut illud probare nequeat; non possit petere, nec reddere debitum. Quia sententia illa innititur falsæ præsumptioni: & in foro conscientia Professio & votum fuere omninò valida: cum sit certus de adulterio conjugis alterius; ac subinde amissionis totius juris conjugalis. At si solum esset votum simplex castitatis; & semel reconciliaret sibi conjugem derelictum; peccaret contra illud votum reconciliando, eò quòd obliget se ad reddendum: at deinceps teneretur reddere, non tamen posset petere. Hucusque Sanchez. Optimè secundum sua principia. Quæ quia & nostra sunt, ut patet ex Concluf. 3. idè & huic doctrinæ lubenter subscribimus.

*382.
Non licent
hec, si est
periculum
restitutio-
nis.
Sanchez.*

Eo semper salvo, ut non sit periculum restitutionis in foro externo, quæ nequit fieri sine detrimento Religionis, vel Ordinis sacri. Undè (inquit Sanchez sup. n. 12.) hâc ratione esset prorsus illicitum, moraliter loquendo, nisi divortij sententia præcederet. Quoniam cum dubium valde sit, num sufficiat adulterium esse notorium, quò impediatur hæc restitutio, grauis esset injuria Ordinis sacri, & Religionis; lite vexari; eò vel maximè, quòd dubius valde sit sententia eventus, & an conjux restituatur: quod non in minimam Religionis & Ordinis jacturam cederet.

*383.
Interroga-
tus tenetur
fateri veri-
tatem.*

Quare existimo; hunc conjugem, qui divortij sententiam non obtinuit, rogatum à Monachis, num sit conjugatus, vel ab Episcopo promoturo ad Ordines, aut literas dimissorias ad id concessuro; teneri fateri veritatem, nec posse negare, se esse conjugatum. Nam justam causam habet interrogandi, & non admittendi

Bosco de Matrim. Pars II.

ad Religionem vel Ordinem talem conjugatum ante divortij sententiam. Dixi autem: esse prorsus illicitum, moraliter loquendo: quia si casu contingeret in partibus remotissimis, ubi id periculum non esset, credo esse licitum, nec illum teneri fateri, se esse conjugatum. Ita Sanchez.

Iuvabit hic audire Navar. sup. consil. 6. aliàs 11. Franciscus, inquit, duxit in uxorem quamdam concubinam alterius publicam, quæ biduo post consummatum Matrimonium, redijt ad sum concubinarium, & ipse tanto dedecore commotus abiit in longinquam regionem, & ibi tacito Matrimonio, intravit & professus fuit Ordinem Franciscanum, & ad titulum Religionis initiatus fuit omnibus Ordinibus, etiam sacris &c.

*Propositus
casus ex
Navarro.*

Quæritur 1. an Professio ejus valuerit? Respondetur; quòd decisio ejus pendet ex facto animorum recipientium: nam si eâ mente fuerunt, quòd receperunt eum, si confessus fuisset, se conjugatum cum ea, quam justè dimiserat, & quâ volente, nolente, poterat fieri Religiosus, valuit Professio: si autem erant contrariâ mente, non valuisse: in dubio autem præsumi posset, eos fuisse priori mente, nisi particulari aliquo statuto contrarium haberent: quia quoad intrandam Religionem paria sunt jure communi, quem non esse conjugatum, vel talem conjugatum, qui perinde potest intrare illam, ac si non esset conjugatus, & de æquipollentibus idem est judicandum: l. fin. ff. Mandati, & cap. Licet ex quadam, de Testibus. Ita Navar.

*384.
Reclusio
ipsum.*

Sed displicet omninò hæc distinctio (inquit Sanchez sup. n. 14.) & idè censo, Professionem in eo eventu esse validam, nisi esset aliquod statutum in ea Religione, non solum prohibens; sed irritans Professionem: quàmvis eâ mente affectus esset admittens ad Professionem, ut veritate cognitâ, non esset admittendus: nisi in ipsa admissione actum hunc voluntatis eliceret: Nolo admittere hunc, si est conjugatus. Quod moraliter numquam accidit. Et hoc intelligo, quàmvis ille innocens diuerterit ob adulterium occultum alterius conjugis.

*Non placet
Sanchez.*

Probat Sanchez hanc doctrinam: Quia vel Professionem hanc irritat jus conjugis adulteri dimissi: vel statutum Religionis, quando solum prohibet admissionem, non irritans Professionem: vel voluntas illa habitualis non admittendi, si conjugium sciretur. Non jus conjugis dimissi: quoniam eo ipso, quòd in adulterium labitur, omni jure conjugali destituitur in foro conscientia, & liber est innocens ad mutandum statum. Nec statutum Religionis: quia illud suppono non irritare: & multa fieri prohibentur, quæ tamen contra facta tenent: ut manifestè constat in voto simplici castitatis, quòd Matrimonium interdicit, non tamen irritat, e. un. de Voto in 6. Nec tandem irritat illa voluntas habitualis seu mens; si scirem esse conjugatum, non admitterem. Quoniam ea mens arguit fore, ut nollem, scire; non tamen arguit, actu me noluisse;

*385.
Probat op-
tiam do-
ctrinam.*

Ccccc

&c

& ideo nec votum simplex irritat, nedum solemne Professionis.

386.
Confirmatio.

Et confirmatur: quia Matrimonium non irritat ea voluntas habitualis, nisi sit error circa personam, aut conditionem, & substantialia contractus. Ut si quis ducat Mariam, credens eam ditissimam, aliàs minimè ducturus, Matrimonium valet. Et tamen paria sunt Matrimonium, & Professio quoad hoc, ut solum irritentur, quando est error circa substantialia.

Alia confirmatio.

Insuper apertè confirmatur. Nullus enim diceret, Professionem esse invalidam, si Proficiens se ditissimum aut virtutis studiosissimum fingeret; cum pauperimus, & vitij deditissimus esset; quã veritate cognitã, nullatenus admitteretur ad Professionem.

387.
Insuper gams de Maur. si nullum est periculum damni, potest negare; nisi esset contrarium in illa Religione.

Hinc infero; hunc conjugatum, si sententiam divortij obtinuit, vel in casu rarissimo, quando moraliter in partibus remotissimis nullus esset timor damni Religionis, si nullum sit statutum contrarium in illa Religione, posse rogatum negare se conjugatum. Quia respondet ad mentem interrogantium; quia reverã non est talis conjugatus, qualis non possit admitti; sed quoad hoc perinde est, ac si conjugatus minimè esset.

Et quãvis Monachi non admitterent, si scirent eum conjugatum, id præsumendum est evenire, quando non est statutum in illa Religione, eam admissionem prohibens, ut consulatur damno, quòd probabiliter potest timeri fore, ut Religioni contingat: quod supponimus in hoc casu cessare. Quòd si aliud intenderent, non esset rationi consona ea voluntas; ac proinde satis est, respondere ad mentem debitam, & rationi conformem. Sicut transeuntes per locum peste infectum, possunt jurare, se minimè transiisse, quando ita transferunt, ut infici peste non potuerint: respondent enim ad debitam interrogantium mentem.

388.
Similiter potest respondere Episcopo.

Atque similiter potest is respondere Episcopo, ad Ordines promoturo, vel literas dimissorias concessuro, se non esse conjugatum in casu dicto, quãvis sciret fore, ut Episcopus Ordines aut literas dimissorias minimè concederet. Hucusque Sanchez.

Sanctissimus sequitur. Aversa, quoad attinet ad valorem. Peccaret tamen graviter, iuxta ipsam.

Quem sequitur Aversa hic q. 23. sect. 8. §. Sed certe valeret, quod attinet ad valorem. Attamen, inquit, graviter peccare videntur illi, qui interrogati talem circumstantiam conjugij occultarent, tam in assumendo Ordine, quã religiofo statu: quia est res valde notabilis; & Prælatus atque Episcopus habet jus interrogandi & sciendi veritatem: & ingressus Religionis, aut susceptio Ordinis, non erat ita ulli necessaria, ut excusari quisquam debeat à veritate manifestanda: ac, moraliter loquendo, facile erit postea rem detegi, quod non sine gravi Religionis, aut Cleri perturbatione, & ipsius deceptoris pœna contingeret. Sic ille.

389.
Quid in Ordine F. F. Min. circa

Ego non dubito, quin Prælatus & Episcopus habeant jus interrogandi, saltem in ordine ad evitandum damnum, quod posset evenire, & si reverã periculum damni foret, interrogatus de-

beret dicere veritatem. Porrò quia sæpè tale periculum subest, ideo benè statuitur in nostro Ordine, ut admittendus ad Religionem specialiter interrogetur inter cœtera; an sit liber à Matrimonio consummato, cum protestatione, si id cela verit, tamquam invalidè professum ejciendum esse. An autem hoc intelligatur de Matrimonio, etiam læso per adulterium, post legitimam divortij sententiam; an verò tantum de Matrimonio illæso, relinquo alijs disputandum. Superiores poterunt desuper suam mentem declarare.

Hoc tantum dico: quòd, secluso omni statuto & lege tam prohibente, quã irritante, omniq; periculo damni; quòd, inquam, non sit obligatio, saltem gravis, illud Matrimonium explicandi; nequidem ad interrogationem Prælati aut Episcopi. Profectò fieri potest, ut alicui ita necessarius sit ingressus Religionis, aut susceptio Ordinis sacri, ut excusari omninò debeat à veritate manifestanda: v. g. si aliàs nequeat vel corporaliter vel spiritualiter vivere; res autem omninò occulta est, neque ullum periculum detectionis, & ipse summè utilis est Religioni, & Ordini Clericali.

Fateor hæc omnia non ita facilè aut frequenter simul occurrere: si tamen vel in rarissimo casu occurrerent, non video satis obligationem Matrimonium illud manifestandi. Nec videtur esse mens interrogantis, saltem rationalis, ut manifestetur; & ideo cum debita restrictione posset negari, ut sup. dicebat Sanchez. Atque hæc de prima parte Conclusionis.

Progredior ad secundam, videlicet: Quo facto idem potest adulter. Id est, potest sine licentia innocenti; imò ipso invito & reluctante, Religionem profiteri, aut suscipere Ordines sacros. Quidni posset, cum innocens per Professionem, vel Ordinem sacrum renuntiaverit & abdicaverit à se omne jus matrimoniale, quod solum erat obstaculum? Nec tantum temporaliter abdicavit; sed pro perpetuo, per se loquendo, ita ut non possit ab eo statu resilire; atque adeo non possit, manente eo statu, adulterum sibi reconciliare. Tunc ergò nihil est, quod possit eum impedire à simili Professione, vel susceptione Ordinis sacri.

Imò potius videretur ad eadem obligari, aut saltem ad votum perpetuæ continentiæ; sicut quando, Matrimonio illæso, una pars de licentia alterius transit ad Religionem, aut suscipit sacrum Ordinem. Hanc tamen obligationem nolumus ei imponere; quia jura de tali casu non agunt, & ex natura rei non est necessarium, ut constat.

Quid ergò, inquis, si postquam mutaverit statum adulter, cum innocente dispensetur in sacro Ordine vel Professione? Nunquid hic poterit illum repetere, & ille tenebitur redire? Minimè gentium. Nam susceptio cujuscumque Ordinis sacri, & Professio censentur per se statuta immutabiles, licet hic & nunc per accidens possint mutari; atque adeo qui profitetur, aut suscipit Ordinem sacrum, censetur pro tunc habere voluntatem, in perpetuum tradendi se Religioni per Professionem, aut

Ecclésiæ

hoc statum

390.
Sententia Anthonij

391.
Probatur 2ª pars Conclus.

Innocenti professi, atque iam adulter potest, sed non tenetur.

392.
Quid si ipse professus sit, & dispensetur in Professione innocenti

Ecclesiæ per Ordinem ad sacra ministeria; quod sufficit, ut adulter possit idem velle. Quo factò, jam Religio vel Ecclesia in eum plenum & absolutum jus acquisivit, quo non potest privari per hoc, quòd cum innocente dispensetur, nisi etiam simul dispensaretur cum adultero. Quod tunc fieret, quando causa dispensandi foret copula inter eos, seu necessitas copulæ pro bono communi. Sicuti si mutuo consensu intrassent Religionem, non præcisè ex eo, quòd cum uno dispensetur, & hæc Religio amittat jus in eum acquisitum, eadem Religio vel altera amitteret jus in alium, nisi in casu jam explicato.

Idem dicit Palatius in 4. dist. 35. disp. 1. dub. 2. si innocens votum simplex castitatis emisit; scilicet, posse adulterum eo ipso religiosum statum, vel sacrum Ordinem suscipere; quia supponit hunc non teneri amplius reddere debitum alteri, contra votum petenti.

At contrarium credo (inquit Sanchez sup. disp. 10. n. 6.) votum enim simplex non privat conjugem voventem jure justitiæ, quod habet in corpus conjugis. Quà ratione diximus lib. præced. disp. 6. n. 7. teneri conjugem reddere debitum alteri, sacrilegè petenti contra votum castitatis. Sic ille.

Nunquid audiendus? Averfa sup. §. Septimò: Quantum (inquit) attinet ad redditionem debiti, jam antea q. 10. sect. 4. putavimus, conjugem rogatum ab altero, habente votum simplex castitatis, non teneri, nec posse licitè reddere, per se loquendo, & dum negare potest absque gravi incommodo. Sed tamen non per hoc dici debet transire posse ad Religionem, vel Ordinem. Tum, quia potest adhuc & tenetur cohabitare, ac domesticis obsequijs alterum juvare; ac proinde non potest in totum deserere. Tum etiam: quia ille, qui se voto simplici alligavit, faciliè poterit dispensationem petere & obtinere; ac deinceps licitè prorsus debitum petere ab altero, qui proinde tenebitur omninò reddere: quare interim non potest hic absque illius consensu assumere statum per se irrevocabilem: ac tandem, si assumeret, revocari posset. Ita prædictus Auctor.

Sed contra: etiam adultera potest cohabitare ei, qui suscepit Ordinem sacrum, ac domesticis obsequijs alterum juvare: ergò in totum non potest eum deserere. Deinde: Subdiaconus non adeò difficulter poterit dispensationem petere, & fortè obtinere; ac deinceps licitè prorsus debitum petere ab altera, quæ proinde tenebitur omninò reddere.

Sanè uxores, ante Ordines Matrimonio junctas, non esse domo expellendas, manifestè constat ex l. 19. Cod. de Episc. & Cler. ibi: Illas etiam non relinqui castitatis hortatur affectio, quæ ante Sacerdotium maritorum legitimum meruerit conjugium. Vide Disp. 10. hujus Operis Sect. 5. Conclus. 3. n. 58.

Nec valet dicere: de adultera potest esse suspicio; atque adeò non potest eam retinere, juxta cap. 4. de Cohabit. Cleric. & mulic. Inhibendum est, ut nullus Sacerdos feminas, de quibus

Bosco de Matrim. Pars II.

suspicio potest esse, retineat.

Respondetur enim; adulteram jam posse esse verè penitentem; imò in casu supponitur hoc, cum velit profiteri Religionem. Et præterea: minor suspicio potest esse de ea, quam jam Sacerdos exosam habet propter adulterium, quàm de ea, quam ante Matrimonium vehementer amabat, & adhuc amat. Et tamen hæc potest cohabitare. Cur non etiam illa? Et si possit, quare non tenetur eo volente? Non enim tenetur divertere quoad habitationem, cum hæc non repugnet Ordini sacro; sed tantum quoad torum. Hæc dispiciantur, & expectabo responsionem.

Interim disparitas adhuc est: quòd ille, qui tantummodo habet votum simplex castitatis, potest validè, secundum Sanchez, reconciliare sibi adulteram, & restituere ei jus petendi debitum, quo factò, teneretur ei reddere: sicut non obstantè voto, teneretur reddere innocenti. At verò Sacris initiatus nequit restituere jus petendi, quo se privavit per susceptionem sacri Ordinis, obligans se non solum Deo, sed etiam Ecclesiæ, ad in posterum vitam castè ducendam, quantum est ex se.

Undè Ecclesia habet jus, ut castè vivat, sicut & Religio, ut Religiosus servet castitatem, neque reddendo, neque petendo; cui juri non potest particularis quispiam derogare. Jam autem certum est, habentem votum simplex castitatis posse ei derogare, quantum ad redditionem, per superveniens Matrimonium; cur ergo non etiam per reconciliationem? Secus, qui suscepit Ordines sacros, aut professus est solemniter Religionem; sive hoc proveniat ex natura rei, sive ex præcepto Ecclesiæ.

Sed pergamus ad alia; utique ad ultimam partem Conclusionis, quæ negat adultero potestatem profitendi, aut suscipiendi Ordines sacros, antequam id ipsum fecerit innocens, hoc non consulto, & licentiam concedente. Et intelligitur, sive ante omnem sententiam, sive post sententiam divortij. Et in primo casu (inquit Sanchez sup. n. 7.) quando nulla præcessit sententia, concordés reperio omnes Doctores, assentes, non posse conjugem adulterum statum mutare, aut voto castitatis in præjudicium innocentis se astringere: quod si id efficiat, posse ab innocente revocari, ut ad usum conjugij redeat. Quia cum res judicata minimè sit, nil est, quod suffragari adultero possit, quo integrum ei sit mutare statum, aliquidve, quo innocentem lædat, efficere.

Delictum enim ipsius immunitatem præstare minimè debet, ne ex delicto commodum assequatur; l. Itaque, ff. de Furtis, ibi: Sed furti actio mala fidei possessori non datur, quamvis inter est ejus rem non subripi; quippe cum res periculo ejus sit. Sed nemo de improbitate sua consequitur actionem, & ideo soli bona fidei possessori, non etiam mala fidei, furti actio datur. Et putas, quia dabitur actio adultero ante omnem sententiam, ut possit invito innocente mutare statum? Noli putare, si non vis errare.

Solvitur.

396.

Disparitas aliqua inter ordinatum, & eum, qui habet votum simplex.

397.

Adulter ante sententiam non potest mutare statum, priusquam innocens id fecerit. Sanchez.

393. Quid si innocens votum simplex castitatis emisit. Palatius. Sanchez. credit, adulterum non posse mutare statum.

Consensu Averfa.

394. Impugnatur

Vxor ordinari non est domo expellenda. l. 19. Cod. de Episc. de Episc.

395. Objecto ex c. 4. de Cohabit. &c.

Delictum non præstat immunitatem. l. 2. ff. de Furtis.

Ccccc 2

Sed

398. *Quid si lata fuerit sententia.*

Sed quid, si lata fuerit sententia divortij? Existimant Aliqui, posse adulterum mutare statum, etiam invito & contradicente innocenti. Quia (inquiunt) sententia illa non solum innocentem; sed etiam adulterum ipsum à conjugalis servitutis obligatione eximit, quæ sola impedimento est, ne conjuges statum mutare possint.

Nec tunc potest, nisi de tacito consensu innocentis.

Ast hoc fundamentum, & alia eversa sunt Conclus. præced. ubi ostendimus, etiam post divortij sententiam, adulterum ad imperium innocentis debere redire. Ergo ipse, saltem quando innocens vult reconciliationem, nequit mutare statum. Cum autem possit velle reconciliationem, sequitur, ipso inconsulto, nihil fieri posse, ne juri sibi acquisito præjudicetur. Requiritur ergo ejus consensus saltem tacitus.

S. Bonav.

Hinc Doct. Seraph. 4. dist. 35. a. un. q. 5. n. 28. clarè & præclare dixit: *Ad illud, quod obijcitur, quod uterque potest vivere continentiam; dicendum, quod falsum est; quia fornicans non potest, nisi alter consentiat. Et nisi post velit eam recipere, Episcopus potest eam licentiarè, ut intret Religionem.* Loquitur de tempore post divortium.

399. *Objectio.*

Nec dixeris: innocens persistens usque ad divortij sententiam, illique connivens, videtur adultero facultatem profitendi concedere, & quoad hoc jure suo cedere, atque aded tacitè consentit.

Solutio.

Respondetur quippe; id falsum esse: neque enim divortij sententia alium finem habet, quam ut innocens possit divertere, & mutare statum suum, si velit. Vide dictà Conclusionem præced. Qui ergo petit divortium, nullatenus consentit in mutationem adulteri, nequidem tacitè.

400. *Quid requiratur ad tacitum consensum.*

Rogas: quid amplius requiritur ad tacitum consensum? Respondeo: ut sciat innocens, adulterum velle mutare, & non contradicere; dum tamen commodè posset contradicere, juxtà Reg. juris in 6. *Qui tacet, consentire videtur.*

Quando sciens & tacens censeatur consentire.

Scio in multis casibus accidere, ut sciens & tacens non censeatur consentire; sed nego, hunc casum ex illis esse. Etsi namque in dubio nemo præsumatur taciturnitate suà se obligare velle, vel aliter sibi obesse; id tamen fallit, quando in tacente aliqua conjectura concurrat, quæ consensum suadeat. Talis autem conjectura hic est; quòd aliàs mutatio foret invalida, non sine magnis inconvenientijs. Rationabiliter verò præsumitur, innocentem noluisse ea ex sua taciturnitate provenire, cum facillè posset impedire contradicendo.

401. *Tacitè consentit, qui saepe monitus saepe monitus renuit adulterum emendatum sibi reconciliare, per cap. 19. de Convers. conjug. juxta expositionem Hostiensis.*

Videtur etiam tacitè consentire, si sæpè monitus nolit adulterum, jam emendatum, sibi reconciliare. Pro quo Aliqui adducunt cap. *Gaudemus*, de Convers. conjug. ibi: *Mulieres verò, quæ relicto maritali toro, lapsu carnis ceciderunt, si mariti earum, à te diligenter commoniti, eas ad frugem melioris vita conversas noluerint recipere propter Deum, in claustris cum religiosis mulieribus siudeas collocare, ut perpetuam penitentiam ibi agant.*

Quem utique textum intelligit Hostiensis ibi n. 3. ut hic statuatur nova poena ultrà dispositionem juris civilis. Nam, secundum jus civile, mulier non potest profiteri infra biennium;

sed secundum istum textum, si maritus monitus non vult mulierem recipere, potest in continenti collocari in Monasterio, & profiteri poterit, nec licebit marito illam de Monasterio educere. Ita refert Panor. ibi n. 7.

Et illicò subjungit: *Iste intellectus mihi non placet: tum, quia est præjudicialis maritis: tum, quia quodammodo corrigeret dispositionem juris civilis.* Undè puto, quòd iste textus non provideat in casu illius Auth. *Sed hodie*; nam ibi imponitur poena detractionis, institutà accusatione criminali contra mulierem; hic autem non apparet de accusatione criminali. Item, hic fit collocatio ad penitentiam peragendam, & non principaliter ad poenam.

Quare dico; quòd, qualitercumque fuerit actum contra mulierem adulteram, ex quo est mulier relicta à marito propter adulterium, procedit dispositio hujus textus, ut Judex Ecclesiasticus, ne ista incontinenti vivat in sæculo, & sic, ut præcidatur materia delinquendi, debeat eam collocare in aliquo Monasterio, non tantum propter penitentiam, sed ut honestè vivat. Pro hoc adduco textum notabilem, qui hoc probat in cap. *De Benedicto*, 32. q. 1. in fine: *Si verò omnino eam recipere noluerit, in alium quemdam locum, in quo ei non liceat male vivere, providè eam dispensatione constitue.*

Juxtà hanc explicationem Panormitani, hic textus minimè probat intentum; quia in eo non agitur de Professione, de qua in præsentibus quæritur, an liceat & valeat. Quæ ergo ratio hujus doctrinæ? Existimo (inquit Sanchez sup. n. 16.) quoniam innocens, reconciliationi non connivens, videtur concedere licentiam adultero, ut ad Religionem transeat: & quàmvis reconciliationem denegans refragetur ingressui Religionis, est irrationabilis voluntas. Nam innocens, lata divortij sententià, non habet jus omnino in adulterum, ut ipsum quasi ligatum habeat, ne possit sibi consulere, statum eligendo, si ad reconciliationem minimè admittat. Solum enim habet jus reconciliandi, & revocandi ad pristinum Matrimonij usum. Quare hæc reconciliatione denegatà, liberum erit adultero ad Religionem transire. Ita Sanchez. Et Alij, quos citat.

Intellige tamen (inquit ille) quando conjux adulter esset emendatus. Non enim potest tribui innocentis culpæ aut moræ, si adulterum conjugem, in delicto persistentem, minimè admittat. Item; non semel tantum debet conjux innocens admoneri, sed sæpè. Et ratio est: quia tunc verè poterit dici, esse innocentem in mora, & contra rationis limites denegare reconciliationem, & ingressum in Religionem: vel si hunc non expressè neget, concedere tacitè licentiam, ac jure suo cedere. Quod ex semel negatà reconciliatione dici nequit. Quoniam rationi consonum est, ne statim innocens acquiescat, ne adulter parvipendat suum delictum, ac iterum in illud labendi ansam sumat. Ita Sanchez.

Et adducit d. textum in cap. *Gaudemus*, ibi: *Eas conversas, & ibi, A te diligenter commoniti.* Quod miror, dicet aliquis, quandoquidem circa

402. *Sed non placet Abbati.*

403. *Nisi expositio.*

404. *Secundum quam hic textus non probat intentum. Alia probatio ex Sanchez.*

405. *Quare saepe debet admoneri.*

406. *An id bene probetur ex d. cap. 19.*

princi-

principium dicti n. 16. asserat, eum minime probare suam Conclusionem; scilicet adulterum posse mutare statum, si innocens monitus, nolit eum sibi reconciliare. Si hoc non probat; quomodo rectè ex eo probantur hæc limitationes? Reverà non probantur, juxtà intellectum Pannormitani (quem sequitur Sanchez) nisi fortè à simili, aut fortiori. Benè tamen juxtà explicationem Hostiensis.

405.
An admo-
nuitio debeat
fieri ab E-
piscopo.
Host.

Atque ex eodem textu Hostiensis cum Alijs, hanc monitionem docent faciendam esse ab Episcopo, ibi: *A te*. Sed quòd *ly Te*, Episcopum ibi designet, undè constat? Quis enim ille fuit? Nullus ibi exprimitur, sed tantum dicitur: *Gregorius nonus*: cum tamen, quando Decretalis dirigitur ad Episcopum, soleat nomen diocesis apponi, ut per se notum est. Nec prædicti DD. (inquit Sanchez) eam tamquam necessariò ab Episcopo faciendam ponunt; sed dicunt, Episcopum debere monere virum, ut uxorem recipiat. Sic ille.

Melius est ut
sic fiat, sed
non necessa-
rium.
Aversa.
Sanchez.

Et hoc quidem (inquit Aversa sup. §. *Bene antea*) melius est, & in foro externo ita expedit. Sed in rigore sufficeret etiam privata monitio; etiam, inquam, in foro externo, quando per idoneos testes de illa constaret. Et Sanchez ait: In foro conscientie non video, cur necessarium sit hanc monitionem ab Episcopo fieri.

406.
Quoties
debeat mo-
niti.

Quòd si (inquit hic Auctor) numerum monitionum roges: arbitrio prudentis remittendum censeo; ut juxtà delicti qualitatem, & conditionem personarum arbitretur, quando innocens commonitus dicatur esse in mora, nec sit rationi consonum, ut amplius reconciliationem differat, aut licentiam concedere adultero transeundi ad alium statum.

Aversa.

Addit Aversa: Potest ad hoc deservire regula in alijs rebus consuetata, de trina monitione: & ita etiam sufficere una pro trina, præfixo congruenti intervallo temporis cum suis terminis. Et hæc quidem post sententiam Ecclesiasticam de divortio.

407.

Uxorem
adulteram
per iudicem
sacularem
in iuriam in
Monasteri-
um, potest
innocens in-
tra bienni-
um recipere.

Sed quid, si præcesserit solius Judicis sæcularis sententia, damnantis adulteram uxorem intrusionis in Monasterium? Respondeat Auth. *Sed hodie*, Cod. Ad leg. Juliam de Adult. *Sed hodie adultera verberata in Monasterium mittatur, quam intra biennium viro recipere licet. Biennio transacto, vel viro, priusquam reduceret ream, mortuo: adultera tonsa monastico habitu suscepto, ibi dum vivit permaneat: duabus partibus propria substantia liberis, si habet, applicandis, tertià Monasterio.*

408.

An ead
tempus non
potest adul-
tera profi-
teri.
Sanchez.

Ex quo textu (inquit Sanchez sup. n. 8.) constat, viro innocenti integrum esse, intra biennium à prædicta reclusionem uxorem sibi conciliare; nec eam posse, ante id tempus transactum, in viri præjudicium Professionem emittere: quòd si emittat, posse à viro revocari.

Abbas.

Porrò, ut benè notavit Abbas loco sup. citato, hic imponitur pœna detrusionis, institutà accusatione criminali contra mulierem. Nec tantum pœna detrusionis, sed etiam verberationis. Detrudi autem & verberari eo modo nequit uxor, nisi Judicis ministerio; vel proferentis

sententiam, servato integro ordine judiciario; vel eo omisso, quia uxor publicè in adulterio deprehensa est, ita ut nullà tergiversatione celari possit. Ita communiter Doctores.

Ex quibus etiam constat, transacto eo biennio, quo noluit vir eam reconciliare, posse uxorem profiteri: ac Professione factà, non posse revocari à viro; sed sibi imputare debet seram reconciliationem. Debet autem hoc intelligi (inquit Sanchez sup.) si eo tempore biennij sit jam uxor emendata. Non enim debet viro imputari, si eo spatio renuat fieri reconciliationem, nec in mora esse dicetur, si uxor in adulterijs persistat; cum indignum sit, eam tunc admittere. Sic ille.

Sed quomodo, inquis, persisteret in adulterijs (nisi fortè affectu interno) quæ jam est detrusa in Monasterium? An fortè & in ipso Monasterio adulterabitur? Respondeo: persistit in adulterijs, quæ non ostendit signa doloris aut poenitentiae super adulterijs ante commissis, nec aliquod propositum emendationis demonstrat; sed potius propositum rursus adulterandi, si occasio foret.

Rogas: an etiam desideretur prævia monitio? Negat Sanchez sup. quoniam nec d. Authent. nec alij Doctores (præter Richardum & Nicol. de Orbellis) eam petunt, quasi sentiant, biennium, præscriptum d. Authent. *Sed hodie*, esse loco monitionis.

Sed numquid d. Authent. corrigatur per d. cap. *Gaudemus*, in quo nullum tempus reconciliationis faciendæ est præscriptum? Nequaquam: quia Authentica loquitur post sententiam criminalem, jus autem Canonicum post sententiam divortij.

Cæterum, si uxor nondum professa sit, transacto quocumque temporis spatio, potest à viro reconciliari. Quoniam id biennium est solum præscriptum, ut postea liceat uxori profiteri, nec à viro, jam professa, repeti possit. Quare dum professa non est, sed res est integra; jus reconciliandi non denegatur viro, non solum in foro conscientie, sed etiam in foro externo.

Et idem dico, quando innocens expressè consensit in mutationem status: quousque enim mutatio subsecuta fuerit per votum castitatis solemnem, aut susceptionem Ordinis sacri, liberum manet innocenti, licentiam datam revocare, & cogere ad reconciliationem. Idem est de voto castitatis simplici nec petendi nec reddendi debitum: quia per istud jam præjudicatum est Matrimonio. Secus si solum suscepisset minores Ordines, aut habitum probationis, nondum emissa Professione.

Ita notat Aversa sup. §. *Octavo*, dicens: Si mutatio status non sit perfecta & irrevocabilis, sed solum inchoata; utpote per ingressum solum in Religionem, durante anno probationis, nondum emissa Professione, vel per susceptionem solum clericalis Fonsuæ & minorum Ordinum, nondum suscepto Ordine sacro: tunc planè potest conjugium instaurari, & conjugalis vita repeti.

409.
Transactio
biennio po-
test profiteri.

Sanchez.

410.
An de dese-
retur prævia
monitio.
Sanchez.

Si uxor non-
dum professa
sit, post
quodcumque
tempus po-
test reconci-
liari.

411.
Licentia
data mu-
tandis statu-
re integrâ,
potest revo-
cari, secus
mutatione
sacri.

412.
Non sufficit
mutatio
inchoata.
Aversa.

Et siquidem innocens sic statum mutavit, potest ad libitum redire in pristinum, & alterum conjugem repetere & cogere, & hic tenetur consentire. Imò, si interim ipse etiam labatur in adulterium, poterit virtute compensationis ab altero repeti & cogi. Si autem adulter altero consentiente, aut reconciliari nolente, sic statum mutavit; potest adhuc, dum non sit professus, vel in Sacris ordinatus, ab illo repeti, & ad reconciliationem cogi, sicut antea, & hic redire tenebitur. Hæc ille.

413.
Qui dedit
licentiam
vovendi ca-
stitatem,
ante votum
emissum po-
test eam re-
vocare.
Sanchez.

Et Sanchez sup. n. 14. de voto castitatis sic ait: Si innocens, datâ licentiâ adultero, vovendi castitatem aut Religionem, re integrâ, id est, ante votum emissum ab adultero, revocasset licentiam, credo, teneri adulterum reconciliari. Quoniam Matrimonium ex parte innocentis adhuc integrum & illæsum videtur, dum adulter eâ licentiâ minimè usus est.

Igitur quæ dicta sunt de mutatione statûs per ingressum Religionis, aut susceptionem Ordinis sacri, pariter intelligenda sunt de emissionem simplicis voti castitatis. Quando enim conjuges possunt illis modis mutare statum, pariter valdè juxta ac licitè possunt vovere simpliciter castitatem. Quando autem non possunt illis modis mutare statum, nec etiam possunt simpliciter vovere castitatem: eadem enim est ratio & doctrina de hoc voto, ac de mutatione dicta. Nisi quod hoc votum simplex posset etiam propriâ auctoritate emitti, non expectatâ Judicis sententiâ; sicut poterat absolutè debitum negari, absque totali separatione & divortio, tametsi dicta mutatio non liceret.

414.
An dum a-
dulter legi-
time profes-
tur, etiam
innocens
ob i.atur.
Negat San-
chez.

Restat quæstio: an dum adulter de licentiâ innocentis proficitur, vel ad sacros Ordines transit, aut emittit votum castitatis simplex, necessarium sit, ut innocens etiam ad Religionem transeat, aut votum castitatis emittat. Responsio negativa est Sanchez sup. n. 15. & Aliorum. Quia textus, prohibentes mutationem statûs alterius conjugis, altero in sæculo manente, saltem absque voto castitatis, loquuntur, ut suo loco videbimus, ubi Matrimonium integrum, & illæsum perseverat; secus ubi est divortium.

Quid si in
noans profi-
teatur? Ad
nihil obliga-
tur adulter.
Dicast.

Undè (inquit Dicastillo disp. 10. n. 89.) hoc ipsum etiam locum habet in adultero: nam quando innocens ingreditur Religionem, vel sacros Ordines suscipit, non tenetur adulter, manens in sæculo, votum castitatis emittere, aut ingredi Religionem; quia non comprehenditur, propter rationem dictam, in casu prædictorum textuum: imò, nisi fallor, secundum unam considerationem major ratio tunc est ex parte fontis, quam infantis; nam infans, dando sponte facultatem, aut certe non coactè, ut sors Religionem ingrediatur, vel Ordines suscipiat, censetur sibi eligere sponte cælebem vitam; atque adèd non mirum esset, quòd ad eam sic servandam, ut debet, simul ex statuto Ecclesiæ cogere-tur addere votum: at verò sors in tali casu non sponte, sed necessitate compulsus, in pœnam sui delicti, privatur consortio alterius: undè non mirum, quòd non cogatur per Canones votum

emittere, aut statum suscipere, quem non eligeret, si alioqui posset in matrimoniali vita perseverare.

Fateor tamen, ex parte infantis aliam quoque rationem reperiri, quominus ipse non cogatur cælebem vitam agere. Nam eò devenerunt res, ut ipso invito cogatur, vel infidum conjugem admittere, non sine magno suo incommodo, vel cælebem vitam traducere, saltem interim, dum adulter vivit; non est autem, cur eligens illum non admittere, atque adèd, saltem tacitè, concedens, ut ad Religionem transeat, vel Ordines suscipiat, cogatur eam facultatem concedendo se incapacem reddere per votum castitatis, aut Religionis professionem, quominus possit aut validè, aut etiam licitè iterum Matrimonium inire, si præmoriatur adulter. Undè satis esset ad summum, votum emittere castitatis pro tempore vitæ adulteri conjugis, qui ad sacros Ordines, vel Religionem transiit; quàmvis neque hoc teneatur facere; quia nullo jure probatur. Hucusque Dicastillo.

Et hæcenus de adulterio, satis utique, nisi aliquis me interrogasset: Censen?, quod adulter occultus licitè exigat debitum? Quid sentiam, explico sequenti Conclusionem, in ordine

CONCLUSIO XII.

Adulter occultus licitè petit debitum: fortè etiam licitè exigit.

Supponendum est (inquit Sanchez lib. 1. disp. 68. n. 2.) hoc distare inter exigere & petere, quod illud importat coactionem, & est petere ut debitum: hoc autem minimè; petimus enim etiam gratis concedenda. Convenit ergo inter Omnes, adulterum tam publicum, quàm occultum, posse petere: non enim absolutè Matrimonij usu privatus est, sicut si incestum committeret, vel castitatem voveret. Tota porrò difficultas est; an per adulterium, latians alterum conjugem, sit eo ipso privatus jure exigendi debitum; ita ut, si alter neget, licet peccet lethaliter negando, ob erroneam conscientiam, cum eum lateat adulterium, quod jus negandi concedit, non possit ipsum compellere, ut reddat debitum.

Sententia probabilior (inquit idem Auctor n. 4.) tenet, conjugem adulterum, dum alterum adulterium latet, non perdere jus exigendi debitum; sed posse ab eo exigere. An sit probabilior, poterit quisque judicare ex dicendis: probabilem esse non dubito. Probatur autem Primò: adulterum non posse exigere, est in pœnam sui delicti: dignus est enim, cum fidem Matrimonij fregerit, ut ei fides minime servetur: sed reus non tenetur prodere suum delictum, ut à Judice, vel ab uxore privetur in illius pœnam jure exigendi: ergo quamdiu delictum non constat uxori, ut adulterum per exceptionem elidat, non privatur jure exigendi debitum, nec ipse adulter tenetur suæ pœnæ esse executor.

415.
Quare ins-
sons non
obligatur
professione
adultero.

416.
Quid distet
inter petere
debitum &
exigere.
Sanchez.

Probatio 1.
pari. Con-
clusi.

Adulterum
occulum
posse exigere
debitum,
probatur 1.
ex Sanchez.

Respon-